

СУДОВО-МЕДИЧНІ ПОГЛЯДИ НА ОЦІНКУ НЕПОПРАВНИХ НАСЛІДКІВ ТРАВМУВАННЯ ОБЛИЧЧЯ

©проф. А.Х. Завальнюк, І.О. Юхимець, О.Ф. Кравець
Тернопільське обласне бюро судово-медичної експертизи

Резюме. Стаття присвячена пошукам шляхів удосконалення судово-медичної експертизи ушкоджень, які локалізуються на обличчі і викликають незгладимі наслідки. Розглядаються чинні процесуальні і нормативні вимоги щодо проведення таких експертиз, критерії непоправного знівечення обличчя, викликаного травмою, пропонується надати право лікарю судово-медичному експертові, що має спеціальні медичні знання з анатомії, фізіології обличчя, функції його окремих частин, й володіє загальнонародськими поняттями про спотворення органів і тканин, визначати (у т.ч. комісійно) остаточно ступінь тяжкості тілесного ушкодження у випадках явного, безсумнівного післятравматичного знівечення обличчя.

Ключові слова: судово-медична експертиза, непоправне ушкодження, знівечення обличчя, компетентність лікаря судово-медичного експерта.

ВСТУП. Перебудова охорони здоров'я в Україні, діяльність органів досудового розслідування та суду за нормами чинного КПК України [7] вимагають зовсім нових підходів, через що більш виразним стають пріоритети на користь змін та необхідності розширення прав судово-медичного експерта. Удосконалення положень кримінального процесуального законодавства неодмінно тягнуть за собою перетворення мети і задач, а способи їх вирішення покликані адаптуватись до нових і реальних умов та можливостей галузі і суспільства.

Фахівцям у сфері судової медицини добре відомо, що одним із юридичних критеріїв тяжкого тілесного ушкодження є непоправне знівечення обличчя (ст. 121 КК України), яке належить до найважливішої характеристики анатомічного та фізіологічного вигляду людини. Нагадаємо, що «Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень» (МОЗ України, 1995) [10] окреслюють такі межі знань та правові аспекти компетенції судово-медичного експерта з цього приводу: «Судово-медичний експерт не кваліфікує ушкодження обличчя як знівечення, оскільки це поняття не є медичним... Експерт зазначає, що ушкодження може бути розцінене як тяжке, якщо буде визнане таким, що знівечило обличчя». «Правила», основне призначення яких дати усім зрозуміле тлумачення юридичних критеріїв ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, пояснити, визначити їхню сутність та вказати шляхи їх встановлення, не розкривають зміст поняття «знівечення», не зазначають, хто повинен кваліфікувати ушкодження як тяжке, якщо воно буде визнано таким, що знівечило обличчя, не дають чітких уявлень про анатомо-топографічні межі обличчя тощо. Зауважене вимагає адекватного аналізу та певної регламентації. Вказані обставини спонукали нас проаналізувати ситуацію, що склалась у практиці правоохоронних органів, судів та судово-медичної експертизи щодо оцінки непоправного знівечення обличчя. У межах порушеної проблеми підлягає з'ясуванню низка питань, які вимагають однозначної відповіді; а саме: де проходять межі обличчя, що означає його знівечення, хто і як повинен визначати ступінь тяжкості непоправних наслідків ушкоджень обличчя, як і хто повинен оформляти відповідний документ тощо.

Така невизначеність породжує тяганину, незадоволеність потерпілих і судів процедурою доведення до логічного кінця оцінки наслідків непоправних ушкоджень обличчя. Наприклад, в одному із наших спостережень за наявності на підборідді слабо помітного рубця розмірами 2,5x0,2 см, що залишився після загоєння рани у жінки 45 років, згідно із п. 2.1.8 «Правил» було вказано на невірність рубця. Після цього суд призначив експертизу з метою визначення, чи спотворює цей рубець обличчя жінки. Було зазначено, що встановлення знівечення обличчя належить до компетенції суду. Суд, у свою чергу, направив жінку до косметолога, який видав довідку, що рубець у жінки «робить її обличчя потворним і навіть огидним». З цією довідкою суд знову направив матеріали на експертизу з питанням про ступінь тяжкості тілесних ушкоджень.

В іншому випадку, уже за чинності теперішнього КПК України [7], у судово-медичному висновку було зазначено, що за наявності рубців на обличчі «ушкодження можуть бути розцінені як тяжкі, якщо будуть визнані такими, що знівечили обличчя». Суддя на окремому судовому засіданні виніс ухвалу про те, що «вислухавши сторони судового провадження, прийнято рішення, що рубці на обличчі розцінено такими, які знівечують обличчя», а тому призначив додаткову експертизу з метою визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень. Такі приклади не поодинокі. Судді чи суди не беруть на себе відповідальність самим визнавати легке тілесне ушкодження на обличчі його спотворенням і переоцінювати на тяжке.

Доводилось стикатись і з тим, що в окремих працівників правоохоронних органів чи суддів склалось хибне уявлення про юридичну кваліфікацію ушкоджень, які викликали знівечення обличчя, вважаючи, що ст. 121 КК України [5] може бути застосована тільки тоді, коли спотворення обличчя стало наслідком заподіяння тяжкого, а не середньої тяжкості чи легкого тілесного ушкодження. Це відбувається тому, що відсутнє вирішення цілком конкретних ситуацій на правовій основі.

У підручниках, посібниках та монографіях з судової медицини, як правило, відсутні дані про межі обличчя. Анатомо-топографи, наприклад, розрізняють два відділи голови: мозковий і лицьовий, межею між якими є перенісся, надбрівні та виличні дуги, зовнішні слухові проходи. Знизу лицьовий відділ обмежують нижні краї тіла нижньої щелепи, з боків – задні краї вертикальних гілок нижньої щелепи [2]. Про лобну ділянку (чоло) та вушні раковини не згадується. Лицьовий відділ топографо-хірурги поділяють на 4 ділянки, дві з них непарні – ділянка носа і ділянка рота, дві парні – ділянка очниці та бокові ділянки, які у свою чергу діляться на regio buccales, regio parotideo-maseterica і regio facialis profunda. Існують й інші класифікації ділянок обличчя [11].

Не наводячи меж обличчя, М.І. Авдєєв [1] серед явних ознак знівечення обличчя називає відсутність чи деформацію вушної (-их) раковини (-н), тобто він вважав вушні раковини складовою частиною обличчя. Тільки Б.В. Михайличенко [9] зазначає такі межі обличчя: зверху – лінія, що відокремлює волосисту частину голови від лоба, з боків – лінія прикріплення вушної раковини ззаду та задній край гілки нижньої щелепи, знизу – кут та нижній край тіла нижньої щелепи. В аспекті знівечення обличчя необхідно визначитись стосовно верхньої межі обличчя у чоловіків, суцільна лисина яких займає лобно-тім'яні, іноді й потиличну, частини волосяного покриву голови. На нашу думку, у таких осіб верхньою межею обличчя повинна бути лобна ділянка не більше 8 см уверх по вертикалі від перенісся.

Отже, обличчя є відкритою передньою частиною голови людського тіла. В аспекті судово-медичного значення непоправних наслідків його ушкоджень, межі обличчя такі: верхня – край волосистої частини голови (або ділянка чола не більше 8 см вертикально уверх від перенісся), нижня – нижній край кутів та тіла нижньої щелепи, бокові – лінії, що проходять від лобно-скроневих ділянок позаду вушних раковин до кутів нижньої щелепи. Доповнення «Правил» вказівкою на межі обличчя позбавить можливості та підстав опротестовувати у судах локалізацію ушкоджень в ділянці лица.

«Правила» фактично забороняють судово-медичному експерту кваліфікувати непоправне ушкодження обличчя як знівечення, «оскільки це поняття не є медичним», а яким воно є не унормовано. М.І. Авдєєв [1] зазначає, що це поняття загальнолюдське, естетичне, тобто таке, яке задовольняє вимоги естетики (грец. *aisthētikos* – відчуваючий, почуттєвий) – науки, що вивчає виразні форми, які відповідають уявленням про прекрасне, потворне, величне, підле тощо. Юридичного поняття «знівечення обличчя» немає. Якщо воно загальнолюдське, то, отже, його може визначати будь-яка доросла психічно нормальна особа?

У медицині та юриспруденції не існує критеріїв, на підставі яких можна було б у кожному конкретному випадку вирішувати питання про наявність чи відсутність знівечення обличчя. Поняття «знівечення» відноситься тільки до обличчя, тобто до людського образу, подоби, фізіомії, личини. Якщо непоправні наслідки ушкоджень локалізуються на шії, грудях, за вухами, на потилиці тощо, то вони не відносяться і не оцінюються як спотворення. Змінювати, знівечувати зовнішність людини можуть, наприклад, деформація хребта, кінцівки, нерухомість внаслідок анкілозів у суглобах кінцівки та інші дефекти. Однак, закон передбачає лише знівечення обличчя, яке може статися внаслідок механічних його ушкоджень, опіків полум'ям, струмом, корозивними хімічними сполуками, радіаційних уражень тощо.

Вважаємо за можливе визнавати за знівечення обличчя його ненормальний, не властивий людському образу, протиприродний, скалічений, потворний, дуже негарний, незвичний для сторонніх осіб вигляд чи зовнішність. Знівечення охоплює і те загальне враження, яке справляють наслідки ушкоджень лица на оточуючих. Воно визначається виключно після повного загоєння травмованих м'яких тканин чи зрощення переломів кісток лицьового черепа, але не раніше ніж через 3 місяці від дня травмування. Тимчасове спотворення обличчя гематомами, значними набряками повік, губ тощо після травми, яке трапляється досить часто, не може відноситись до тяжких тілесних ушкоджень за ознакою знівечення обличчя [3].

У кінці XIX століття [11] у визначенні ступеня тяжкості тілесних ушкоджень запроваджена не відомо з якої причини система подвійних стандартів: 1) якщо наслідком непоправного ушкодження обличчя стало його знівечення, то його визначає суд чи органи досудового слідства, і вони ж встановлюють тяжкість цього ушкодження. Лікаря – судово-медичному експерту відводиться медична роль – визначити згладимість чи незгладимість наслідків ушкодження обличчя; 2) якщо будь-яке ушкодження тіла локалізується не на обличчі, а в іншій його ділянці, то згідно із вимогою «Правил», лікар – судово-медичний експерт повинен не тільки зазначити медико-морфологічну характеристику ушкодження, але й визначити його ступінь тяжкості. Тобто, втрутитися у сферу юридичну, вийти за межі медичних знань, адже заподіяння шкоди здоров'ю чи загроза життю людини належать до юридичних категорій.

Цілком очевидно, якщо слідчий, прокурор, суддя чи суд визнали непоправне ушкодження обличчя його знівеченням, то ніяких спеціальних знань (експертизи) для того, щоб визначити ступінь тяжкості такого ушкодження, не потрібно, тобто участь судово-медичного експерта стає зайвою. Виходить, що ступінь тяжкості тілесного ушкодження може визначити і правоохоронний орган або суд, а не тільки фахівець у галузі судової медицини.

Принципово важливо, щоб у «Правилах» був закріплений єдиний (а не подвійний) підхід до процесу визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень. Лікар – судово-медичний експерт у кожному випадку травму-

вання повинен дати, крім морфологічної характеристики, медичні критерії травматичного чи іншого ураження тіла людини: а) було чи не було воно небезпечним для життя і чому; б) чи не супроводжувалось воно втратою будь-якого органа або його функцій; в) чи не викликало воно психічної хвороби; г) чи не супроводжувалось воно розладом здоров'я, поєднаним зі стійкою втратою загальної працездатності, і на скільки відсотків; д) чи не викликало воно переривання вагітності і чому, – усе залежно від конкретного випадку, а також зазначити, чи спричинило тілесне ушкодження розлад здоров'я, якщо так, то на який строк і чому при його звичайному перебігу (загоєнню). Маючи чіткі медичні критерії тілесних ушкоджень, правоохоронний орган, суддя чи суд могли б самі визначати юридичну шкоду здоров'я певної людини – ступінь тяжкості тілесного ушкодження. Тоді не було б подвійного підходу в оцінці ступеня тяжкості тілесних ушкоджень та їхніх наслідків.

Зрозуміло, що зрушити з місця положення, давно прийняті за непохитну істину, нереально, тому треба шукати інші шляхи удосконалення експертизи ушкоджень обличчя, що його знівечують. Розглядаючи критерії непоправного знівечення обличчя, викликаного травмою чи іншим фактором зовнішнього середовища, як ознаку тяжкого тілесного ушкодження, треба зауважити, що: а) до тяжкого тілесного ушкодження належить не травма обличчя, а її наслідок у виді непоправного знівечення; б) сама травма обличчя може бути як середнього ступеня тяжкості, так і легкого з короткочасним розладом здоров'я, адже тяжке тілесне ушкодження само по собі не вимагає додаткового дублювання; в) спотворення обличчя та оцінка ступеня тяжкості того ж тілесного ушкодження – різні речі, вони, як правило, не збігаються.

Водночас «Правила» повинні чітко визначити без усяких приміток процедуру (методику) віднесення невинних наслідків ушкодження обличчя у випадку, коли воно буде визнане таким, що знівечує лице. Хто і як повинен це здійснювати? Без плідної допомоги компетентних працівників Міністерства юстиції України вирішити це питання не можна. Адже у нормативно-правових документах України немає офіційних вказівок з цього приводу. Навіть у сучасному науково-практичному коментарі до КК України [6] відсутні практичні рекомендації щодо формальності встановлення слідчим або судом знівечення обличчя. Лише зазначено, що суд оцінює зовнішній вигляд потерпілої особи на момент судового розгляду, виходячи із загальноприйнятих уявлень, а її особистість (стать, вік, професія, національність тощо) при вирішенні цього питання не мають значення.

З метою полегшення та спрощення процедури визнання непоправного знівечення обличчя тяжким тілесним ушкодженням пропонуємо наступне:

– доповнити «Правила» обов'язком експерта при встановленні ним непоправних наслідків ушкодження обличчя давати медичну характеристику цих наслідків: залежно від випадку та локалізації – чи змінюють (деформують) вони і на скільки обриси лица або його частину; порушена чи ні симетрія обличчя та його утворів: на скільки виражений рубець – випуклий він чи запалий, стягує він чи ні навколишні тканини, розташований він поперечно чи паралельно стосовно природної складки шкіри; примітний і наскільки рубець чи інший дефект, на якій відстані; чи порушена міміка як невід'ємна функція лица, яка забезпечується виразом очей, брів та рота, у тому числі під час розмови; чи порушують незгладимі утвори і в якому ступені функцію суглобів нижньої щелепи, зубів, носа, повік; змінені чи ні форма очних щілин, ніздрів, рота, вушних раковин тощо. Правоохоронні органи або суд отримують все, що їм потрібно для цілком правильного висновку щодо наявності чи відсутності знівечення обличчя. Чим повніша об'єктивна медична характеристика незгладимого наслідку травми обличчя, тим вона досконаліша і помічна для правознавців;

- передбачити у «Правилах» можливість визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень судово-медичним експертом при непоправних наслідках ураження обличчя у тих випадках, коли його знівечення ні у кого не викликає сумніву. Такі випадки відомі: загальна деформація обличчя; помутніння рогівки (більмо), рубці, виворіт чи зрощення повік, відсутність очного яблука; виражена деформація носа (у тому числі сідлоподібний ніс), відсутність кінчика носа чи частини крила (ніздрі); деформація або відсутність вушної раковини чи її частини, хоча ділянки вух можуть бути прикриті волоссям; рубцеві викривлення губ, часткові дефекти м'яких частин з оголенням 1 – 2 чи кількох зубів; переломи щелеп, що викликали явну їхню деформацію; асиметрія обличчя у зв'язку з ушкодженням лицьового нерва («парусоподібна» щока під час розмови) чи після крововиливу в мозок тощо.

Те, що лікарі – фахівці в галузі судової медицини можуть цілком правильно і безсумнівно визначити наявність у потерпілих знівечення обличчя, для опонентів – юристів наведемо такий приклад. У численних підручниках, посібниках, монографіях, атласах із судової медицини, у яких тлумачаться критерії ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, відповідний матеріал ілюструється фотознімками із зображенням знівеченого травмою обличчя. Розглядаючи їх, ніхто не сумнівається у наявності на малюнках знівечення обличчя. Такі «знівечення» визначали не юристи (слідчий, прокурор, суддя чи суд), а лікарі, які оприлюднювали свої спостереження. Крім того, якщо знівечення обличчя – загальнолюдське, побутове, естетичне поняття, то чому правознавці можуть і мають право на визначення непоправних наслідків ушкодження обличчя його знівеченням, а лікар – судово-медичний експерт, який має спеціальну медичну підготовку, вивчав і знає анатомію, фізіологію і функцію обличчя і його окремих органів і частин, володіє тими самими загальнолюдськими поняттями про спотворення органів

і тканин, позбавлений права допомогти правоохоронним органам чи суду правильно визначити наявність або відсутність знівечення обличчя у потерпілої особи?

До того ж, знівечення обличчя – поняття ще й умовне. Наприклад, рубці на обличчі після ран, опіків тощо завжди незгладимі, але не завжди вони можуть розцінюватись як знівечення. Якщо рубець невеликий (2 – 3 см), слабо помітний, не відрізняється значно за забарвленням від навколишньої шкіри, не виступає чи не западає відносно її поверхні, не стягує сусідні тканини тощо, то такий рубець не може бути визнаний таким, що знівечує обличчя. З плином часу він буде зменшуватись, бліднути і виділятися на обличчі все слабше. Початкове спотворення обличчя може майже зникнути. Допомогти у визначенні ступеня впливу рубця на зовнішній вигляд обличчя може тільки лікар – судово-медичний експерт, який має найбільший досвід з цього питання. Лише лікар, а не юрист, може мотивувати можливість поступальних змін рубця з плином часу.

Не можна погодитись з настановою Б.В. Михайличенка [9] про те, що «як тільки суд визнає, що ушкодження призвело до знівечення обличчя, то у суді судово-медичний експерт перекваліфіковує раніше визначений ступінь тяжкості тілесних ушкоджень на тяжкий ступінь», адже експерт за своєї ініціативи у судові засідання не ходить, а суд не завжди його запрошує. Відповідно до ст.ст. 332 і 356 КПК України [7, 8] експерт викликається в суд для допиту лише з метою роз'яснення наданого раніше його висновку, а перекваліфікація ним ступеня тяжкості тілесних ушкоджень не передбачена процесуальним законодавством. Сама експертиза здійснюється виключно державними спеціалізованими установами [4].

При судово-медичній експертизі ушкоджень, які локалізуються на обличчі і які викликають незгладимі наслідки, до висновку необхідно прикладати фотозображення потерпілої особи у фас і один із профілів. Дуже допомогла б у діагностиці наявності чи відсутності знівечення обличчя фотокартка того ж формату цієї ж особи до її травмування.

Не пасивно споглядаючи на окремі недоліки визначення тяжкості тілесних ушкоджень, з метою покращення та удосконалення судово-медичних експертиз, запобігання тяганини у зв'язку з невизначеністю процедури оцінки незгладимих наслідків ушкоджень обличчя, пропонуємо:

1. Викласти у новій редакції п. 2.1.8 «Правил», доповнивши його вказівкою на анатомічні межі обличчя, визначенням поняття «знівечення», хто і яким чином повинен встановлювати міру спотворення обличчя і кінцевий ступінь тяжкості тілесного ушкодження, та нижчезазначеними порадами при їх прийнятті.

2. За узгодженістю із належними інстанціями передбачити у «Правилах» право судово-медичного експерта (у тому числі комісійно), визначати остаточно ступінь тяжкості тілесного ушкодження у випадках явного, безсумнівного післятравматичного знівечення обличчя.

3. При неможливості змінити догматичні засади, закріпити у «Правилах» рекомендацію судово-медичним експертам у своїх висновках після того, як встановлено, що ушкодження на обличчі є непоправне, давати розгорнуту медичну характеристику незгладимих наслідків травми. Медична характеристика не може бути заборонена юристами, адже вона дає змогу привести їх до цілком правильного висновку щодо наявності чи відсутності знівечення обличчя у конкретної особи.

4. У «Правилах» з приводу роз'яснення методики визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень при невірному знівеченні обличчя необхідно зазначити, хто і яким чином повинен перекваліфікувати легке чи середньої тяжкості тілесне ушкодження на тяжке при визнанні його таким, що знівечило обличчя. Тоді судово-медичний експерт, у разі виникнення непорозуміння, зможе послатись на відповідне положення «Правил», чим, зазвичай, суперечка поглядів закінчується, чого в теперішній час зробити не можна.

5. Фахівцям у галузі комп'ютерних технологій зайнятись розробкою критеріїв ступеня виразності неправих наслідків ушкоджень обличчя чи зміни зовнішнього його вигляду на підставі порівняння їх з фотозображеннями цього ж обличчя до травми.

Література

1. **Авдеев М.И.** Судебно-медицинская экспертиза живых лиц. – М.: Медицина, 1968. – 376 с.
2. **Вознесенский В.П.**, Иванов В.А. Оперативная хирургия и топографическая анатомия. – М.: Медгиз, 1959. – 472 с.
3. **Завальнюк А.Х.** Судова медицина: Курс лекцій. – 2-ге видання, перероб і допов. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 672 с.
4. **Закон України** «Про судову експертизу» // Голос України, 1994. - № 74 (824). – С. 5.
5. **Кримінальний кодекс України:** Офіц. текст. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 240 с.
6. **Кримінальний кодекс України:** Науково-практичний коментар у 2-х томах. – Т. 2. Особлива частина. – Х.: Право, 2013. – 1040 с.
7. **Кримінальний процесуальний кодекс України:** Офіц. текст. – К.: Паливода А.В., 2012. – 326 с.
8. **Кримінальний процесуальний кодекс України:** Науково-практичний коментар / За ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. – К.: Юстініан, 2012. – 1224 с.
9. **Михайличенко Б.В.** Судова стоматологія. – К.: МП «Леся», 2004. – 352 с.
10. **Правила** судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень. – К.: МОЗ України, 1995. – 12 с.

11. **Путинцев В.А.** Неизглядимое обезображивание лица / Путинцев В.А.,
Абрамов С.С. // Суд.-мед. экспертиза, 2011, – № 3. – С. 60 – 64.

СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКИЕ ВЗГЛЯДЫ НА ОЦЕНКУ НЕИЗГЛАДИМЫХ ПОСЛЕДСТВИЙ ТРАВМИРОВАНИЯ ЛИЦА

Проф. А.Х. Завальнюк, И.А. Юхимец, А.Ф. Кравец

Резюме. Статья посвящена поискам путей усовершенствования судебно-медицинской экспертизы повреждений, которые локализуются на лице и вызывают неизглядимые последствия. Рассматриваются действующие процессуальные и нормативные требования относительно проведения таких экспертиз, критерии неизглядимого обезображения лица, вызванного травмой, предлагается предоставить право врачу судебно-медицинскому эксперту, имеющему специальные медицинские познания в анатомии, физиологии лица, функциях его отдельных частей, и владеющему, к тому же, общечеловеческими понятиями об обезображивании органов и тканей, определять (в т.ч. комиссионно) окончательно степень тяжести телесного повреждения в случаях явного, несомненного посттравматического обезображения лица.

Ключевые слова: судебно-медицинская экспертиза, неизглядимое повреждение, обезображение лица, компетентность врача судебно-медицинского эксперта.

FORENSIC-MEDICAL OPINIONS TO THE ASSESSMENT OF IRREPARABLE CONSEQUENCES OF FACIAL TRAUMA

Prof. A. Zavalniuk, I. Yukhymets, O.Kravets

Abstract. The article deals with the searching of the ways to improve the forensic-medical examination of injuries to the face which cause irreparable consequences. The article reviews the current procedural and regulatory requirements for performing of such examinations, criteria of irreparable facial disfigurement, caused by trauma. It is proposed to grant the right to forensic-medical examiner (including a commission of experts) finally to estimate severity degree of injuries in cases of clear indubitable posttraumatic facial disfigurement. This is due to the fact that forensic-medical examiner has special medical knowledge in face anatomy and physiology, knows functions of its individual parts and also possessed of common to all mankind conception about disfigurement of organs and tissues.

Key Words: Forensic-medical examination, irreparable damage, facial disfigurement, competence of forensic-medical examiner.

УДК 612.12-001.45:340.624

СУДОВО-МЕДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОШКОДЖЕНЬ БАВОВНЯНОЇ ТКАНИНИ З РІЗНИХ ДИСТАНЦІЙ ПРИ ПОСТРІЛАХ ПАТРОНАМИ КАЛІБРУ 8Х57, ЩО СПОРЯДЖЕНІ ЕКСПАНСИВНИМИ КУЛЯМИ

© Бартошик Н. В.

Львівське обласне бюро судово-медичної експертизи

Резюме: Викладені результати експериментальних досліджень пошкоджень на бавовняній тканині патронами 8х57мм, що споряджені експансивними кулями різних торгових марок з різних дистанцій та визначення дальності відкладання факторів, що супроводжують постріл.

Ключові слова: вогнепальні пошкодження, бавовняна тканина, експансивні кулі.

ВСТУП. Зважаючи на все більшу поширеність нарізної вогнепальної зброї серед мисливців, а також на кількість нещасних випадків під час полювання було доцільно дослідити одні з найпопулярніших патронів калібру 8х57мм, що споряджені експансивними кулями. Конструкція цих куль передбачає істотне збільшення діаметру при потраплянні в м'яку тканину. Як правило, першою перешкодою на шляху кулі, що ранили є одяг, що захищає тіло людини від впливу зовнішнього середовища та першим сприймає дію факторів пострілу. Тому, велике значення при експертизі вогнепальних ушкоджень має дослідження одягу людини. В таких випадках має значення не тільки судово-медична характеристика вогнепальних ушкоджень, а й визначення дальності відкла-